

راه‌شهدا

حساب و کتابهای شبانه شهدا نوشتن خطاهای روزانه توسط شهید باقری

هگمتانه، گروه جرعه نور:
پارسال یا پیرارسال بود که من شرح حال شهید افشردی (باقصری) را میخواندم - به نظرم شرح حال ایشان یا یکی دیگر از همین شهدا بود - در آنجا ذکر شده بود که ایشان روز هر خطاهای خود را مینوشته؛ همین که در توصیه‌ی علمای اخلاق و در توصیه‌های بعضی از احادیث و اینها هم هست که خطاهای خودتان را بنویسید، هر شب خودتان را محاسبه کنید. او این چیزها را روی کاغذ مینوشته. ماها رومان نمیشود خودمان بنویسیم، روی کاغذ بنویاریم، علنی کنیم؛ ولو بین خودمان و کاغذ. او با یادداشتهای خود نوشته بود که مثلا من شب دیدم امروز این چند تا گناه را انجام دادم.

این محاسبه‌ی نفس، خیلی چیز خوبی است. انسان باید خود را محاسبه کند، بعد یکی یکی از انجام گناهان خود کم کند. ما به بعضی از گناه‌ها عادت کرده‌ایم - گاهی انسان پنج تا، شش تا، ده تا گناه را عادت کرده - همت کنیم اینها را یکی یکی کنار بگذاریم؛ این نقاط ضعف را یکی یکی کم کنیم.

بیانات رهبر انقلاب در جمع برخی از شخصیت‌های فرهنگی سیاسی ۲۳ /۱۰/۱۳۹۰

طرح محاسبه نفس یک شهید

غلامحسین ابراهیمی هرمزم شهید الهیار

جایزی روایت می‌کند:

یادم می‌آید طرچی را برای ما مربیان بپاده کرده بود. به این صورت که جدولی را تنظیم کرده بود که انواع و اقسام گناه‌ها و ثواب‌ها در آن نوشته شده بود

و در بالای آن این حدیث امام علی علیه السلام « حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا » بود.

جدول را به تک تک مربیان داده و گفته بود وقتی روز را به پایان رساندید جدول را کامل کنید.

به عنوان مثال چند تا غیبت کردید؟ همت، بدبینی، کار خوب و...و گفت: این ثبت حساب‌ها را پیش خودتان داشته باشید.

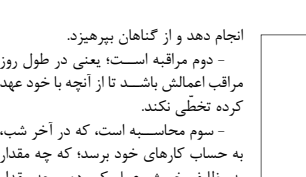
طوری نبود که ایشان این برگه‌ها را بگیرد و نگاه کند.

ان ط ح د، س: مس: ه باسد:ا:ا: خلد

دوشنبه ۲۷ اسفندماه ۱۳۹۷

سال بیست و یکم ❁ شماره ۴۲۱۶

انجام دهد و از گناهان بپرهیزد.

- دوم مراقبه است؛ یعنی در طول روز مراقب اعمالش باشد تا از آنچه با خود عهد کرده تخطی نکند.

- سوم محاسبه است، که در آخر شب، به حساب کارهای خود برسد که چه مقدار به وظایف خویش عمل کرده و چه مقدار کوتاهی داشته است.

- چهارم معاینه است؛ یعنی اگر انسان در محاسبه متوجه اشتباهاتی در رفتارش شد، به جبران آنها خود را تنبیه کند؛ مثلا خود را ملزم کند که روز بعد را روزه بگیرد یا مبلغی انفاق کند یا قدری قرآن تلاوت نماید...

اگر آدمی بدین روش‌ها به اصلاح خود نپردازد، کسی نتواند او را اصلاح نماید. امیرمؤمنان علی علیه السلام، چنین یادآور شده است: «بندگان خدا!ا کردار و گفتار خود را بسنجید، پیش از آنکه آن را بسنجند، و حساب نفس خویش را برسید، پیش از آنکه به حسابتان برسند.ا فرصت را غنیمت دانید! پیش از آنکه مرگ گلویتان را بگیرد و نفس کشیدن نتوانید. رام و گردن نهاده - به راه راست روید - پیش از آنکه به سختی رانده شوید. و بدانید آن کس که نتواند خود را پند دهد تا از گناه باز دارد، دیگری را نباید تا این کار را برای او به جای آرد.»

بزرگان ما هم چون مقام معظم رهبری نیز به این مهم بسیار تأکید دارند چنان که فرموده اند: «هوای نفس را باید خیلی ملاحظه کرد. به خودمان در فریب خوردن از هوای نفس سوءظن داشته باشیم.»

منبع

بجع الیاعه، حکمت ۴۴۶،۲۰۸، غلبه ۹۰

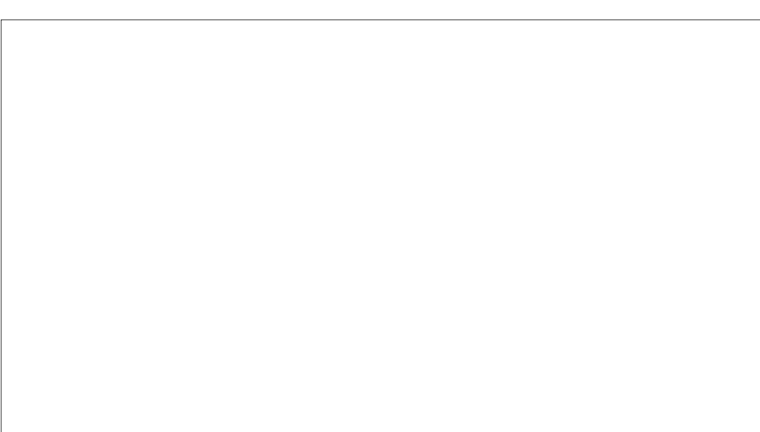
غولساری، شرح غررالحکم، ج ۳، ص ۲۴۴، ج ۴، ص ۵۱۱

مصباح بوردی، یندهای امام صادق به روحان صادق، ص ۲۵

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از قرائان(۲۱/۸/۱۳۹۰)

فراوری، حامد رفیعی - بخش بجع الیاعه تبیان

مراقب «مظنون همیشگی» باشید

همانگونه خداوند در قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا غَلَبَتْكُمْ أُنْفُسُكُمْ؛ (مانده ۱۰۵ / ۱) ای کسانی که ایمان آورده‌اید، بر شما باد [نگاهداشت] خویشن.» انسان برای سیر درست در جهت کمال مطلق، نیازمند مرزبانی خویش است، زیرا هیچ چیز مانند دریده شدن حریمهای حقیقت آدمی، تباه گر فرد و جامعه نیست. امیرمؤمنان علی علیه السلام، فرموده است: «آن که حساب نفس خود کرد سود برد، و آن که از آن غافل ماند زیان دید.»

غفلت از خویش، آفت اساسی شکوفایی حقیقت آدمی است و محاسبه نفس، راه جلوگیری از فرو رفتن در غفلت و بازگشت از ظلمت؛ چنانکه از مولای متقیان، روایت شده است:

«ففسه‌ای خود را با محاسبه دربند بکشد و با مخالفت [هوا و هوس] خود، آنها را مالک شوید.»

در کتاب‌های اخلاقی، برای محاسبه نفس سه یا چهار مرحله شمرده شده است:

–اول مشارطه است؛ یعنی از اول صبح انسان با خودش شرط کند که آن روز وظایفش را به خوبی

هگمتانه، گروه جرعه نور:
غفلت از خویش، آفت اساسی شکوفایی حقیقت آدمی است و محاسبه نفس، راه جلوگیری از فرو رفتن در غفلت و بازگشت از ظلمت؛ چنانکه از مولای متقیان، روایت شده است: «ثمره و نتیجه امرآقیه و محاسبه نفس به صلاح و سامان آوردن خویش است.»

شکر خوبی ها: جبران بدی ها

از جمله ویژگی‌هایی که خدای متعال به روح انسان عطا کرده این است که می‌تواند بر اعمال خود نظارت و مراقبت داشته باشد. کسانی که درباره معرفت نفس مطالعاتی دارند، به این واقعیت پی‌برده‌اند که انسان موجودی است که می‌تواند خود را تشویق کند، تنبیه نماید، توبیخ کند و...

بر اساس روایات نیز انسان باید در هر شبانه روز، دست کم، یکبار اعمال خود را بررسی کند؛ باید حسابرس اعمال خود باشد،

اگر کار خوبی در اعمالش مشاهده کرد، توجه داشته باشد که لطفی از جانب خدا است، در چنین حالتی، ابتدا خدا را شکر گزارد، سپس از او بخواهد که توفیق عنایت کند تا فردا کارهای بهتر و بیش‌تری انجام دهد. اگر هم لغزشی در اعمال خود مشاهده کرد، تدارک کند و پیش از همه، توبه نماید. البته گاهی توبه لوازمی دارد؛ مثلا اگر عملی از او فوت شده، قضا نماید یا اگر حقی از کسی ضایع ساخته، ادا کند و یا چنان‌چه کار زشت دیگری انجام داده، آن را جبران نماید تا کارهای بد در روح او رسوخ نکند و در نهایت، در قیامت نیز رسوا نشود.

ثمره پاس بانی از خویشتن
مراقبه و محاسبه روشی است برای حفظ حقیقت آدمی و ارزشهای والای انسانی و تداوم عمل ایمانی و بازگشت از اشتباهها و گناهها و تصحیح به موقع کردارها و رفتارها.

حساب و کتاب روح

هگمتانه، گروه جرعه نور:
با توجه به جایگاه والای نفس و اهمیت تزکیه و پاکسازی آن از آلودگی ها، در آیات و روایات فراوانی به مفهوم محاسبه نفس پرداخته شده و اهمیت و ثمرات آن بیان شده است.

در آیه شریفه ۱۸ سوره حشر می‌فرماید: «یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و لتنظر نفس ما قدمت لعدای کسانی که ایمان آوردید! پرهیز کار باشید و هرکس باید بداند که همان روز، حسابش از او آن‌سان تر حساب‌رسی می‌کند.

خبر

در محاسبهٔ نفس آخر سال، چه سوالاتی از خودم بپرسم؟

علیرضا پناهیان

هگمتانه، گروه جرعه نور:
یکی از وجوه معنویت نوروز این است کهسه در پایان هر سال، نفس خودمان را محاسبه کنیم. البته دست‌تور محاسبهٔ نفس به‌طور روزانه باید انجام شود، اما حداقلش این است که سالی یکبار محاسبهٔ نفس کنیم؛ همان‌طوری که ادارات در آخر سال، اموال خود را محاسبه و جمع‌بندی می‌کنند.

در محاسبهٔ نفست بگو: «چه خلقیات و رفتارهایی دارم؟ این کارها را با چه انگیزه‌ای انجام داده‌ام؟ در این سال‌هایی که از عمر تکلیفم گذشته، چه تغییری در خودم ایجاد کرده‌ام؟ چرا خطاهای من تکرار شده؟» چون آدم وقتی مرتکب خطایی می‌شود باید متوجه نقطه‌ضعف خودش شود و آن خطا را تکرار نکند.

علی(ع) می‌فرماید: محاسبهٔ نفس خود را یادداشت کن(غررالحکم/ص۴۵) بعد از حساب و کتاب هم صادقانه به خدا بگو: «خدا!ا من از عهدهٔ این نفس بر نمی‌آیم! خودت درستش کن!ا»

محاسبهٔ نفس سه اثر مهم دارد: اول اینکه آدم محبوب خدا می‌شود. چون خدا از انسان مراقب و حسابگر خوشش می‌آید. دوم اینکه انسان به عیوبش آگاه می‌شود و می‌تواند برای رفع آنها اقدام کند. سوم اینکه هرکسی در دنیا محاسبهٔ نفس کند، روز قیامت از او آن‌سان تر حساب‌رسی می‌کند.

خبر

سفارش علامه طباطبایی

هگمتانه، گروه جرعه نور:
علامه حسن‌زاده آملی در کتاب شیوه‌های حکیمانه با نقل خاطر‌های از علامه طباطبایی آورده است:
حاج سید محمد حسن مرتضوی لنگرودی، فرزند مرحوم آیهٔ الله حاج سید مرتضی مرتضوی لنگرودی که در اسفندماه سال ۱۳۸۰ هجری قمری در

مرحوم آیهٔ‌الله‌حاج‌سید مرتضی‌لنگرودی که در درس اسفار و شفا‌ی‌بوعلی و جلسات تفسیری علامه طباطبایی (رضی) و نیز در جلسات خصوصی که به صورت سیار در شب‌های پنج‌شنبه و جمعه در منزل یکی از حاضرین در بحث، منعقد می‌گردید شرکت می‌نمود.

گفت: علامه طباطبایی (رضی‌الله) اهل مرقابه بود، یک وقت خدمت آن بزرگوار رسیدیم که دستورالعملی به ما مدهد فرمود: «مرآقیه و محاسبه» این دو حالت را، شخص سالک باید از ابتدای سیر و سلوک تا انتها، ملزم باشد.

سپس فرمود:

آخر شب، قبل از خواب، اعمالی را که در روز انجام داده اید بررسی کنید هر یک از اعمال تان که خوب بود خدا را برای آن حمد و سپاس گویند و توفیق انجام بهتر از آن را در روز بعد، از خداوند مسألت کنید.

اگر خدای ناکرده تقصیر و یا خطایی مرتکب شده بودید، فوراً توبه کنید و تصمیم بگیرید دیگر آن را انجام ندهید، اگر دیدید خلاف فیه و شما متعدد است، تصمیم بگیرید، فردا آن را کم کنید، خلاصه فرمود: مراقبه و محاسبه باید همیشه باشد. حتی در این اواخر که نمی‌توانست درست حرف بزند، یکی از رفقاء از ایشان خواسته بود توصیه‌هایی بفرا بدهد؛ باز فرموده بود: مراقبه، محاسبه.

منبع: پنجاه‌گیمانه علامه حسن زاده بند ۲۲۷

خبر

محاسبه نفس ملی یک کار بااهمیت و پرازش است

هگمتانه، گروه جرعه نور: این هم یک توفیق بزرگی است که در عید نوروز، در کنار شادی‌ها و زیبایی‌هایی که در طبیعتِ نوروز وجود دارد، این فرصت، هر ساله برای ما دست میدهد که در چنین روزی در جمع شما مردم، به مسائل کشور و ارزیابی وضع کنونی خود و نگاه به گذشته و آیندهٔ خود بپردازیم؛ با یک نگاه اجمالی، وضع دخل و خرج یکساله‌ی خودمان را در ابعاد کلان ملی بررسی کنیم. محاسبه کنیم؛ محاسبه‌ی نفس ملی، محاسبه‌ی نفس عمومی. همچنان که در مسائل شخصی، محاسبه‌ی نفس برای ما لازم است — که فرمود: «حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا»(۱) باید محاسبه‌ی کار خود و اعمال خود و حرکات شخصی خود را داشته باشیم — محاسبه‌ی ملی هم یک کار بااهمیت و پرازش است؛ خودمان را محاسبه کنیم، به خودمان نگاه کنیم؛ آنچه را که بر ما گذشته است، بار دیگر مورد نظر قرار دهیم؛ از آن درس و عبرت بگیریم، برای آینده بهره ببریم. بیانات رهبر انقلاب در حرم مطهر رضوی (۱۳۸۲/۱۱/۱) ۱) وسائل الشیعه شرح حر عاملی، ج ۱۶، ص ۹۹، بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۶۷، ص ۲۲.

کسانی که ایمان آوردید! پرهیز کار باشید و هر کس باید بنگرد که چه از پیش به درگاه پروردگار می‌فرستد.» حضرت امیر(ع) نیز در این باره می‌فرماید: «قیدوا انفسکم بالمحاسبه واملکوها بالمخالفة؛ نفس خود را با محاسبه به بند درآورید و با مخالفت با آن مالکش شوید.» از امام زین العابدین(ع) روایت شده است: «یا ابن آدم، انک لا تزال بخیر ما کان لک واعظ من نفسک و ما کانت المحاسبه من همک؛ای فرزند آدم! تو تا زمانی که اندرزگویی از نفس خود داشته باشی و به محاسبه نفس اهتمام ورزی در خیر و نیکی به سر می‌بری». از پیامبر اکرم(ص) نیز روایت شده است که فرمود: «حاسبوا انفسکم قبل ان تمضوا؛ پیش از آن که مورد حساب قرار گیرید نفس خود را مورد حساب قرار دهید.» و امام کاظم(ع) اهمیت محاسبه نفس را چنین بیان می‌دارند: «لیس منا من لم یحاسب نفسه فی کل یوم؛ از ما نیست کسی که هر روز به محاسبه نفس خود نپردازد.»

در بیان ثمرات محاسبه نفس شاید هیچ بیانی چون سخن عرشی مولایمان علی(ع) نباشد که در کوتاه‌ترین جملات تمامی ثمرات محاسبه نفس را بیان کرده و کار یک کتاب مفصل را در قالب چند جمله به انجام رسانده است. آنجا که می‌فرماید: «من حاسب نفسه وقف علی عبویه و احاط بذنوبه و استقلال الذنوب و اصلاح العیوب؛ هرکس محاسبه نفس کند

هم انباشته نگردد، دقیقتر انجام می‌گیرد و نتیجه صحیحی نیز انسان بدست می‌آورد و با مشکلات کمتری مواجه می‌شود؛ این از یک طرف. از طرف دیگر اگر حساب گناهانمان را به تأخیر اندازیم، به مرور فراموش می‌کنیم که چه گناهانی مرتکب گشته‌ایم

و چه مقدار گناه بر روی هم انباشته شده است. بعلاوه وقتی به گناهان خویش توجه نداشته باشیم، به فکر چاره برنی‌آییم و نیز حجم گناهان خویش را باور نمی‌کنیم؛ اگر از من سؤال شود که در زندگی چند گناه مرتکب شده‌ام، خیلی انصاف داشته باشم، می‌گویم: هزار گناه. در صورتی که اگر دقیقاً حسابرسی می‌کردم، بی می‌بردم که شاید در روز، هفته و در ماه بیش از هزار گناه مرتکب گشته‌ام! وقتی آن همه گناه روی هم انباشته شود، یک رقم عظیم نجومی تشکیل می‌دهد.

{ صفحه ۲۶۵ }

ما غافلیم و خیال می‌کنیم چون دزدی و آدم کشی نکرده‌ایم، سایر گناهانمان مهم نبوده‌اند. شاید یا به ما گفته شود «گناهکار»، اعتراض کنیم و بگوییم: مگر ما چه گناهی مرتکب شده‌ایم؟ خجسته‌نفس انسان فراموش کاری است. بخصوص در آنچه به زیانتش هست:

از جمله مباحث روان‌شناسی این است که چون طرح و یادآوری خطاها و لغزشهای انسان باعث خجالت و سرافکندگی او می‌شود، مایل نیست بدانها

بالعبارت دیگر: هرکس نفس خود را پاک نسازد از عقل و خرد خود سودی نمی‌برد.» رسول خدا صلی‌الله علیه و آله و سلم در وصیت خود به ابودرّ غفاری فرمود: ای اباذر، به حساب خود رسیدگی کن پیش از آن که مورد محاسبه قرار گیری، زیرا این کار، حساب قیامت را آسان می‌کند.

و قبیل از آن که تو را ارزیابی کنند خود را ارزیابی کن. و خویشان را برای عرصه قیامت در پیشگاه الهی مهیا ساز که در آن روز هیچ چیز پنهان نمی‌ماند.

سپس فرمود: ای اباذر! انسان به مقام شامخ تقوی نائل نمی‌شود، مگر آن که نفس خود را حساب رسی نماید، سخت‌تر از حساب رسی شریک از شریک خود. تا در نتیجه این محاسبه بداند، خوراک و پوشاکش از کجا است از حلال است یا از حرام؟

ای اباذر! آن کس که به حدود الهی اعتنا نمی‌کند و باکی ندارد که از چه راهی مال به دست آورد، خداوند نامید(۱).
سپس آنچه را که انجام دادی به یادآور، اگر عمل خیری از تو سر زده حمد خدا را به جای آور، به خاطر توفیقی که به تو عنایت کرده و اگر محصلتی از تو سر زده طلب آموزش کن و تصمیم بر ترک آن بگیر(۲).

آثار محاسبه نفس
محاسبه نفس آثار و برکاتی دارد که به چند نمونه نامید(۱):
۱- آشنایی با عیوب و لغزش‌ها؛ کسی که برنامه محاسبه دارد به عیوب و لغزش‌های خود آگاه می‌شود.

در این باره علی علیه السلام فرمود:

«مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَی عِیُوبِهِ وَ احْاطَ بِذُنُوبِهِ وَ

محاسبه، ضرورت اجتناب ناپذیر

توجه کند و سعی می‌کند آن لغزشها را فراموش کند. امروزه روان‌شناسان در زمینه فراموش کاری و به خاطررسپاری رخدادها و اینکه چگونه انسان چیزی را فراموش می‌کند و چه عواملی در فراموشی و خود را به فراموشی زدن نقش دارد و نیز در اینکه چه عواملی در به‌خاطر سپردن رخدادها نقش دارد؛ فراوان کار کرده‌اند. متأسفانه ـ با اینکه کاوش و بررسی در این مقوله‌ها به صلاح دین و دنیایمان می‌باشد و بسیار مهم است ـ ما در این زمینه‌ها کار نکرده‌ایم و از دیگران عقب مانده‌ایم.

پس انسان آنچه را دوست نمی‌دارد، نمی‌خواهد به خود نسبت دهد. طبق تحقیقات روان‌شناسانه، انسان به دنبال انجام هر جرم و جنایت تلاش می‌کند گناه خویش را توجیه کند. او به دلیل رنجی که از انجام آن عمل می‌برد و برای رهایی از عذاب وجدان، می‌خواهد انجام گناه را از ساحت وجود خویش دور

سازد و به تعبیر دیگر، خویشان را بی‌تقصیر بنمایاند و سعی می‌کند که یا گناه خویش را فراموش کند و یا به افراد دیگر، یا به محیط، یا به دنیا، یا به شیطان و یا ساختار اجتماعی، یا به عوامل دیگر نسبت دهد. بدین طریق برای دفاع از خویشستن و عمل خود، به «مکانیزمهای دفاعی» متوسل می‌شود و اگر توسل

به «مکانیزم دفاعی» در انسان تقویت شد و هر گناهی را پیشتر خود توجیه کرد و دقیقاً خود را زیر سؤال نبرد و متصفانه در مورد خویش قضاوت نکرد و

استفقالذنوبواصلح‌العُیوب»؛ کسی که محاسبه نفس خویش کند بر عیوب خویش واقف می‌شود. و از گناهانش باخبر می‌گردد و به دنبال آن از گناه توبه می‌کند، و عیوب را اصلاح می‌نماید.(۳)

۲- خودسازی: در این مورد علی علیه السلام فرمود: «فَمَمَّا الْعَمَلِیَّةُ صِلَاحُ النَّفْسِ»

میوه محاسبه، اصلاح نفس است.(۴)

۳- رسیدن به خوشبختی و سعادت
علی علیه السلام فرمود:

مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعَدَ؛

کسی که به محاسبه خویشستن پردازد سعادتمند می‌شود.(۵)

بی نوشت‌ها

۱۱) وسائل الشیعه ج ۱۱، ص ۳۷۹

۱۲) بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۵۰

۱۳) پیام قرآن، اعجاز قرآن، آیه الله مکارم، ج ۱، ۲۵۸، ۱

۱۴) همان.

۱۵) سفر حج، ج ۱۲/ ۱۵۲.

نگاه کند.

این طرح در بین مربیان و پاسداران خیلی تأثیر گذاشت و ما حواسمان جمع بود که کار خلاف از ما سر نزنند.

خبر

روز پیشمانی

هگمتانه، گروه جرعه نور: یکی از اسم‌های قیامت، «یوم الحسرة» است. مسأله پیشمانی به قدری مهم است که یکی از نام‌های قیامت بدان خوانده شده است. یکی دیگر از نام‌های آن «یوم الحساب» است. اگر انسان توجه نداشته باشد که روزی به کارهایش رسیدگی می‌شود و از او حساب می‌کشند، احساس مسؤولیت نمی‌کند و به فکر نمی‌افتد که به کارهایش سر و سامانی بدهد، کاری را ترک کند یا به کاری همت بگمارد. اما اگر بداند که مسأله جدی است، به جزئیات کارهایش هم رسیدگی می‌کند. در قرآن نیز به این حقیقت اشاره شده است که عذاب قیامت به دلیل فراموشی روز حساب است؛ همان فراموشی که موجب می‌شود انسان مرتکب کارهایی شود که در نهایت، عذاب ابدی به دنبال داشته باشد: «ان الذین یصلون عن سبیل الله لهم عذاب شدید

بما نسوا یوم الحساب» (ص‌سوره۳۸، آیه۲۶.) [عذاب برای کسانی است که روز حساب را از یاد بردانند، هر چند ممکن ست به آن اعتقاد نیز داشته باشند. اما اعتقاد آنها کم رنگ است، زنده نیست و در اعمالشان تأثیر نمی‌گذارد.

قرآن کریم داستان دو برادری را نقل می‌کند که یکی از آنها بی‌بندوبار بود و دراملتش، حساب و کتابی نداشت. برادرش هر قدر به او سفارش می‌کرد که مراقب اعمال و کردار خود باشد، می‌گفت: «ما اظن الساعة قائمةٌ و لنن رددت الی ربی لاجدن خیرا منها منقبلاً»؛ [کهف‌سوره۱۸، آیه۳۶.] تصور نمی‌کنم قیامتی برپا شود و اگر به فرض (هم خدا و قیامتی باشد و) من به سوی خدای خود باز گردم، در آن جهان نیز از این دنیا منزلی بهتر خواهم یافت. قرآن با اشاره به این داستان، می‌خواهد بگوید: چنین اعتقادی به معاد فایده‌ای ندارد؛ زیرا رکن اساسی اعتقاد به معاد، اعتقاد به حساب است. ما همه در آن جهان زنده می‌شویم تا نتیجه اعمالمان را ببینیم، و گرنه صرف اعتقاد به زنده شدن کارایی ندارد. لازمه این چنین اعتقادی هم توجبه به عاقبت کار از همین دنیاست. بنابراین، درروایتی پیامبر صلی‌الله علیه‌وآله می‌فرماید: «حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا»؛ پیش از آنکه به حساب شما برسند، خود را مورد محاسبه قرار دهید. اگر چنین باوری در انسان وجود داشته باشد که روزی به همه اعمالش رسیدگی می‌گردد و مطلقاً آنها دقیقاً خود می‌افتد و از خود حساب می‌کشد.